

Complexnummer: 524731

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Waterleidingcomplex

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

524732, 524733

Woonplaats

Venlo

Gemeente

Venlo

Provincie

Limburg

Hoofdadres van hoofdobject

Zwarteweg 2, 5915 XE Venlo

Complexomschrijving

Inleiding

Waterleidingcomplex bestaande uit waterpompstation en dienstwoning annex kantoor onder aan de steilrand aan de Zwarteweg te Venlo. Het pompstation staat haaks op de steilrand, de woningen haaks daarop, dus evenwijdig aan de steilrand. Het complex heeft in functionele zin gebruik gemaakt van de steilrand (natuurlijke watervoorziening, zie omschrijving), maar ook in esthetische zin voegt het complex zich in het landschap.

De geschiedenis van de waterleiding in Venlo gaat ver terug. De eerste waterleiding in Venlo dateert uit 1618 en maakte gebruik van elzenhouten buizen. Deze waterleiding heeft ruim 150 jaar gefunctioneerd, tot het einde van de 18e eeuw. In 1885 vragen de heren van Gevel, van Wijk en Keuller de burgermeester een concessie om opnieuw een waterleidingsysteem in Venlo op te zetten. Deze concessie werd verleend, maar vrijwel direct overgedragen aan de Rotterdamse Waterleiding Exploitatiemaatschappij. De aanvankelijke concessiedragers hebben echter wel in 1888 het complex ontworpen (het architectonisch ontwerp komt voor rekening van F. Keuller en J. Jonkergauw) en de waterleiding aangelegd (firma van Wijk en Hoogendijk). In 1889 trad het waterleidingcomplex in werking. In 1921 werd overgegaan van stoom op elektrische aandrijving, hetgeen heeft geresulteerd in het afbreken van de schoorsteen in 1930. Rond 1938 traden de eerste problemen op. De winbare hoeveelheid water liep terug en het ijzergehalte nam door overonttrekking steeds verder toe. Ook werd de druk te laag voor een goede levering. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in de ingebruikname van een nieuw pompstation en watertoren elders in Venlo in 1955. Het oude complex werd ontmanteld. Het drinkwaterreservoir is in 1971 om veiligheidsredenen volgestort,

maar nog wel aanwezig; hetzelfde geldt voor de diverse waterputten op het terrein.

Omschrijving

Het waterleidingcomplex maakte gebruik van het reliëf van de steilrand. Als gevolg van de laatste ijstijd heeft de steilrand een kleilaag op enkele meters diepte, op enkele plaatsen zelfs tot aan het oppervlak. Ten gevolge hiervan stroomt het water dat van de Duitse vennen naar de Maas stroomt, vlak op of onder het oppervlak en is het met andere woorden zeer toegankelijk voor waterwinning, hetgeen geschiedde door het opvangen van het water in een drinkwaterbassin en het slaan van diverse putten.

Het waterpompstation, gebouwd in 19e eeuws traditionele stijl, met duidelijke reminiscenties aan de Neogotiek en de Neorenaissance, diende om het water vanuit het reservoir te distribueren. De pompinstallaties zijn echter niet meer aanwezig. Vanaf 1962 wordt het pompstation verhuurd en momenteel doet het dienst als verenigingsgebouw voor de lokale scoutingvereniging. In de jaren '80 van de 20e eeuw werd een algehele verbouwing uitgevoerd om het pand aan de eisen van de huidige gebruikers te laten voldoen.

De dienstwoning annex kantoor heeft in de praktijk nooit als kantoor dienst gedaan, maar vrijwel direct als dienstwoning voor zowel de machinist als de stoker. De architectuur van de dienstwoningen is verschillend van die van het pompstation, maar sluit er goed bij aan. De dienstwoningen zijn eveneens 19e eeuws traditioneel, maar dan met Chalet-stijlinvloeden. In de jaren '90 van de 20e eeuw zijn de woningen grondig verbouwd; de woonbestemming is echter gebleven.

Waardering

Het waterleidingcomplex is van algemeen belang. Het complex heeft cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van de groei van de zorg voor de levering van schoon drinkwater en tevens als voorbeeld van de technische en typologische ontwikkeling van de gebouwen voor de drinkwatervoorziening. Het heeft architectuurhistorisch belang voor de geschiedenis van de architectuur en de bouwtechniek. Het complex heeft ensemblewaarden vanwege de bijzondere en functionele situering nabij de steilrand. Het complex is van belang vanwege de architectuurhistorische en typologische zeldzaamheid en is gaaf bewaard gebleven.

Monumentnummer*: 524732

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 3 februari 2003
Kadaster deel/nr: 82757/70

Monumentnaam**

Waterpompstation

Complexnummer

524731

Complexnaam

Waterleidingcomplex

Woonplaats*

Venlo

Gemeente*

Venlo

Provincie*

Limburg

Straat*

Zwarteweg

Nr*

2

Toev.*

Postcode*

5915 XE

Woonplaats*

Venlo

Situering

Locatie

aan voet steilrand

Kadastrale gemeente*

Venlo

Sectie*

F

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

3738

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Waterleidingpompstation als onderdeel van waterleidingcomplex op rechthoekig grondvlak in dwarsrichting achter rooilijn aan de Zwarteweg te Venlo. Het complex ligt direct aan de voet van de steilrand, iets ten noordoosten van het pompgebouw liggen ook de twee dienstwoningen van het voormalige waterleidingcomplex, eveneens aan de voet van de steilrand. Het pompstation is gebouwd in 19de eeuwse traditionele stijl, met reminiscenties aan de Neogotiek en de Neorenaissance.

Reeds in 1927 werden de stoommachines verwijderd en in 1930 werd de bijbehorende schoorsteen afgebroken. Na de ingebruikname van het nieuwe waterleidingstation op de Grote Heide in 1955 raakte het complex in onbruik. Vanaf 1962 wordt het pompstation verhuurd. Ten behoeve van de (huidige) verenigingsfunctie zijn aan de zuidgevel ruimtes toegevoegd en zijn aan de westkant intern een aantal ruimtes toegevoegd op de begane grond en op de verdieping.

Omschrijving

Eenlaags pompgebouw in dwarsrichting onder zadeldak gedekt met kruispannen. Het pompgebouw was een grote hal van 12 bij 22 meter. Het heeft een bakstenen plint met een opstand van rode machinale baksteen met

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

metselwerk in kruisverband. Geprofileerd decoratief metselwerk onder de dakrand. De voor- en achtergevel zijn de meest in het oog springende delen van het gebouw vanwege de uitkragende en geprofileerd aangezette trapgevels, welke in beide geveldelen rusten op twee kleine hoekpilasters met hardstenen kapitelen. De trapgevels hebben een hardstenen afdekking en kennen in de top twee doorgeschoten pilasters welke een hardstenen boldecoratie dragen. Alle gevelwanden waren voorzien van een segmentbogenstructuur met hardstenen sluitstenen en aanzetstenen. Daaronder een gebogen strek in verdiepte gevelvlakken. De segmentbogen lopen uit in kolommen. In de verdiepte gevelvlakken zijn veel gevelopeningen dichtgemaakt en/of juist geopend. In de voorgevel vermeldt een gevelsteen de opdrachtgever en de aannemer: "Waterleiding; geopend den 4 februari 1889 door den burgermeester van Venloo, Ch. Houben. Gebouwd voor de Waterleiding Exploitatiemaatschappij te Rotterdam, door de firma van Wijk & Hoogendijk en Ir. Keuller". Boven deze gevelsteen bevindt zich nog een rond venster met hardstenen sluitsteen.

Waardering

Het waterleidingpompgebouw is van algemeen belang. Het object heeft cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van de groei van de zorg voor de levering van schoon drinkwater en tevens als voorbeeld van de technische en typologische ontwikkeling van de gebouwen voor de drinkwatervoorziening. Het heeft architectuurhistorisch belang voor de geschiedenis van de architectuur en de bouwtechniek. Het object heeft ensemblewaarden vanwege de bijzondere en functionele situering nabij de steilrand en de nog andere aanwezige relictten van het waterleidingcomplex. Het waterleidingpompgebouw is van belang vanwege de architectuurhistorische en typologische zeldzaamheid en is tamelijk gaaf bewaard gebleven.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Nutsbedrijf

Monumentnummer*: 524733

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 3 februari 2003
Kadaster deel/nr: 82749/194

Monumentnaam**

Dienstwoning annex kantoor

Complexnummer

524731

Complexnaam

Waterleidingcomplex

Woonplaats*

Venlo

Gemeente*

Venlo

Provincie*

Limburg

Straat*

Zwarteweg

Nr*

6

Toev.*

Postcode*

5915 XE

Woonplaats*

Venlo

Situering

Locatie

aan voet steilrand

Zwarteweg

8

5915 XE

Venlo

aan voet steilrand

Kadastrale gemeente*

Venlo

Sectie*

F

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

3231

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding Blok van twee dienstwoningen, aanvankelijk gebouwd als dienstwoning annex kantoor als onderdeel van het waterleidingcomplex. De woningen staan op een rechthoekig grondvlak in lengterichting achter de rooilijn aan de Zwarteweg te Venlo. Daarbij staan de woningen haaks op het even ten zuiden ervan gelegen pompgebouw; het gehele complex ligt direct aan de voet van de steilrand. De dienstwoningen zijn in 1888-1889 in 19e eeuwse traditionele stijl gebouwd en ontworpen door de architecten J. Jonkergouw en F. Keuller, overigens met duidelijke invloeden van de Chaletstijl. Naast de topgevel waren aanvankelijk ook de linker en rechterzijgevel voorzien van Chaletornamentiek; deze zijn echter rond de Tweede Wereldoorlog verwijderd vanwege vochtproblemen. Na de sluiting van het waterleidingcomplex bleef de woonfunctie van de woningen behouden. In 1966 werden de woningen uitgebreid gerenoveerd. Het linkerdeel, pand Zwarteweg 8, leed in 1975 behoorlijke bliksem en brandschade, maar werd volledig hersteld. In de jaren '90 van de 20e eeuw werden de dienstwoningen fors van binnen verbouwd.

Omschrijving

Eenlaagse dienstwoningen met topgevel en kapverdieping in lengterichting onder zadeldak met overstek en mastgoot, gedekt met kruispannen. Het gebouw heeft een hoge bakstenen plint met een opstand van rode machinale baksteen met metselwerk in kruisverband. De indeling was nagenoeg symmetrisch met links een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

dienstwoning en rechts het beoogde kantoor, vrijwel direct ook dienstwoning. De symmetrie is ook duidelijk zichtbaar in het exterieur van het pand. Het middendeel van de frontgevel is vooruitspringend en gaat over in een topgevel met houten dakoverstek en Chaletornamentiek; in deze ornamentiek is hetzelfde trapmotief verwerkt, als in de voorgevel van het pompstation. Rechthoekige houten vensters en kozijnen; oude Duitse schuiframen uit 1880 met T-venster-roedenverdeling, waarvan een enkele nog met het originele glas. De deuren (allen vernieuwd) zijn voorzien van bovenlicht. Hardstenen dorpels en lateien. Boven de lateien bakstenen segmentbogen, waarvan de velden zijn gevuld met siermetselwerk. De indeling van de VOORGEVEL is als volgt. Links een dubbel venster, vervolgens de voordeur van Zwarteweg 8. De topgevel, met twee vensters, behoort geheel tot Zwarteweg 6. Tussen genoemde vensters de originele hardstenen brievenbus ten behoeve van het kantoor, met de aanduiding: "brieven". In de segmentbogen van genoemde topgevelvensters een hardstenen sluitsteen, welke een gevelsteen dragen met de tekst: "waterleiding". Boven deze gevelsteen in de topgevel nog een klein venster. Rechts van de topgevel de voordeur van nr. 6 met een dubbel venster. In de RECHTERZIJGEVEL links en rechts een venster, op de verdieping idem, maar dan gecentreerd. Op de daklijst zijn de aanhechtingspunten van de verwijderde Chaletconstructies nog zichtbaar. De ACHTERGEVEL vertoont links (Zwarteweg 6) een deur met venster en rechts daarvan een WC-raampje. Vervolgens een venster met deur (Zwarteweg 8), gevolgd door een klein WC-raampje, en opnieuw een venster met deur. De LINKERZIJGEVEL vertoont dezelfde opbouw als de rechterzijgevel. Beide woningen bezitten geen INTERIEUR waarden meer, met uitzondering van het balkenplafond in het voormalige kantoorvertrek van pand Zwarteweg 6. Bovendien werd midden jaren '90 van de 20e eeuw de indeling van beide woningen veranderd door het naar voren halen van de trap waardoor de karakteristieke doorlopende gang verdween. Ook werden enkele ruimten doorgebroken.

Waardering

De dienstwoningen zijn van algemeen belang. Het object heeft cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van de groei van de zorg voor de levering van schoon drinkwater en tevens als voorbeeld van de technische en typologische ontwikkeling van de gebouwen voor de drinkwatervoorziening. Het heeft architectuurhistorisch belang voor de geschiedenis van de architectuur en de bouwtechniek. Het object heeft ensemblewaarden vanwege de bijzondere en functionele situering nabij de steilrand en de nog andere aanwezige relictten van het waterleidingcomplex. De dienstwoningen zijn van belang vanwege de architectuurhistorische en typologische zeldzaamheid en zijn tamelijk gaaf bewaard gebleven.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Dienstwoning(K4)